

Ефективна економіка. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 194 с.

3. Вінницька О. А., Мельничук Ю. М., Чвертко Л. А. Страховий ринок як детермінанта економічного зростання України. *Фінансове забезпечення стратегії економічного зростання України* : колективна монографія / за ред. М. А. Слатвінського. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2019. С. 8-116.

4. Гарматій Т. Д. Проблеми розвитку страхового ринку України. *Банківська справа*. 2018. №5. С. 223.

5. Гутко Л. В. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 7. С. 19-24.

6. Результати аналізу звітності страховиків за 2020 рік. 22 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article_2021_%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96.pdf?v=4 (дата звернення 01.12.2021 р.)

7. Чвертко Л. А., Корнієнко Т. О., Вінницька О. А. Правові та практичні аспекти діяльності страхових посередників у системі продажів страхових послуг в Україні. *Економічні горизонти*. 2018. № 3(3). С. 86-94.

8. Шахів В. В. Розвиток вітчизняного страхового ринку – крок до зміцнення національної безпеки України. *Фінансові послуги*. 2018. № 12. С. 58-62.

9. Шишпанова Н.О., Шкарлет Т.В. Страхові компанії у розбудові фінансового ринку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 908-911.

Вуйченко М. А.

д-р екон. наук, професор кафедри публічного управління та адміністрування
Уманський національний університет садівництва
м. Умань, Україна

ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

У науковій літературі висловлюються ціла низка різноманітних позицій стосовно визначення поняття соціального захисту. У відповідності до позиції більшості із науковців, сутність соціального захисту перебуває у тісному взаємозв'язку із економічною природою відносин, які обумовлюють його зміст, а також визначення кола осіб і можливих підстав для отримання соціального захисту, обґрунтування форм та видів дослідження його джерел, визначення принципів реалізації та функцій такої категорії.

Різнманітність підходів стосовно розуміння природи соціального захисту пов'язана із тим, що у процесі їх дослідження науковцями використано суб'єктивні підходи до його розуміння, зокрема, до соціально-економічних явищ й інститутів, які входять до даної категорії. У зв'язку із цим, поняття соціальний захист не має єдиного визначення.

У минулому столітті право соціального забезпечення лише починало своє становлення в якості самостійної правової науки, а тому, і не використовувалися у науковій літературі. Натомість, достатньо популярним було таке поняття як соціальне забезпечення. Проте, не дивлячись на певну їх

тотожність, у науковій літературі висловлюється ціла низка позицій стосовно того, що вони мають суттєві відмінності, зокрема, щодо того, що вони співвідносяться між собою в якості єдиного та його частини.

Як зазначає О.Г. Чутчева, у період соціалізму право на соціальне забезпечення розглядалося в якості надання допомоги від імені держави непрацездатному населенню за рахунок національних коштів. Як зазначає автор, на сьогоднішній день така категорія як «соціальне забезпечення» є не актуальною, оскільки не передбачає надання додаткових благ, які є необхідними для нормальної життєдіяльності людини та існування її родини. У зв'язку із цим більш доцільним є категорія «соціальний захист», оскільки її зміст включає у себе не лише надання додаткових благ, але і можливості отримання компенсації у випадках коли, держава не має можливості гарантувати їх надання [1].

У процесі формування визначення такої категорії як соціальний захист населення, для початку, необхідно визначити основні характеристики, які надають змогу виокремити його в якості окремого самостійного елемента. До таких характеристик можливо віднести такі як:

- сфера суспільних відносин, у якій здійснюється регулювання;
- суб'єктний склад, тобто особи, які мають право на отримання такого виду соціального захисту;
- види можливих соціальних ризиків, які слугують підставами для реалізації механізмів соціального захисту, а також його ознаки.

У процесі виокремлення права на соціальний захист, в якості самостійної юридичної науки, В.С. Андрєєва зазначає, що до відносин, які підлягають регулюванню, необхідно віднести пенсійну сферу, а також відносини, що виникають внаслідок непрацездатності людини, стосовно надання оплатної медичної допомоги, отримання послуг і соціального обслуговування забезпечення матері і дитини тощо. Прихильником вузького розуміння соціального захисту є О.Є. Мачульська, яка зазначила, що під такою категорією необхідно розуміти сукупність законодавчо закріплених гарантій правового та економічного характеру, за допомогою яких існує можливість для забезпечення ключових соціальних прав людини, а також гідний рівень її життєдіяльності [2, с. 118].

Прихильники широкого підходу, зокрема М.Л. Захаров та Е.Г. Тучкова, звертають увагу на те, що соціальний захист є більш широкою та універсальною категорією, у порівнянні із поняттям соціального забезпечення, оскільки вона являє собою структуровану систему підтримки людей, яка спрямована не лише на класичні соціальні ризики, до яких можливо віднести досягнення певного віку, інвалідність, втрата годувальника тощо, але і на ризики, які виникають у зв'язку із неможливістю приймати повноцінну участь у існуванні суспільства, зокрема, і у зв'язку із наявністю дітей. В той же час Н.П. Борецька зазначає, що соціальне забезпечення є в більшій мірі правовою категорією [3].

Соціальні ризики є однією із ключових категорій права соціального забезпечення, оскільки саме вони впливають на визначення поняття і змісту

соціального захисту населення. Виникнення негативних наслідків у зв'язку із певними життєвими обставинами є ключовою умовою для виникнення такої категорії відносин, а також надання особам, які опинилися у таких обставинах відповідної допомоги [4, с. 156].

У відповідності до позиції О.Є. Мачульської, під поняттям соціального ризику потрібно розуміти реальну можливість виникнення ситуації щодо погіршення матеріального стану, внаслідок втрати трудових доходів або із потребою у понесенні додаткових витрат, які пов'язані із утриманням дітей або інших членів своєї родини, внаслідок чого у особи виникає необхідність в отриманні сторонньої допомоги і, як наслідок, виникає потреба у соціальному захисті з боку держави [2, с. 119-120].

- Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна визначити що соціальний ризик - це законодавче закріплення права на отримання матеріальної та іншої соціальної допомоги від держави, яке виникає внаслідок настання несприятливих життєвих обставин, якими можуть бути неблагополуччя або матеріальна незабезпеченість, у тому числі й пов'язана із втратою заробітку чи інших доходів.

Література:

1. Чутчева О.Г. Право на соціальную заштиту: вопросы теории. *Підприємство, господарство і право*. 2002. № 8. С. 61-63.
2. Мачульская Е.Е. Право социального обеспечения: учебник для вузов. Москва: Юрайт, 2010. 587 с.
3. Борецька Н.П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми: монографія. Донецьк : Янтар, 2001. 352 с.
4. Соціальний захист населення України: монографія / за ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. Київ: НАДУ, 2009. 184 с.

Гаврилова Н. В.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Світова економічна практика свідчить про те, що іпотека є важливим чинником збільшення інвестицій в економіку країни, та забезпечує їх швидке зростання. Розвиток іпотечного кредитування сприяє активному розвитку промисловості, аграрного сектору, житлово-комунального господарства та ін. Розвиток іпотечного кредитування сприяє підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів, та сприяє залученню населення до забезпечення власних потреб. Тому, на сучасному етапі розвитку важливим є